

VALPROGRAM
UMEÅ

VALPROGRAM FÖR UMEÅS BÄSTA

Centerpartiet

UMEÅ

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INLEDNING	3
1. VÅR POLITISKA VÄRDEGRUND	4
2. VÅR VISION FÖR UMEÅ	5
3. OMSORG OCH UTBILDNING	6
3.1 GRUNDSKOLAN	8
3.2 GYMNASIESKOLAN OCH VUXENUTBILDNINGEN	9
3.3 ÄLDREOMSORGEN	10
3.4 OMSORG OCH TRYGGHET	12
4. CIVILSAMHÄLLET OCH SAMHÄLLSBYGGANDET	14
4.1 TILLVÄXT OCH FÖRTÄTNING	15
4.2 DEN GRÖNA OMSTÄLLNINGEN	16
4.3 BOSTÄDER	18
4.4 KULTUR OCH FRITID	20
4.5 FÖRETAGEN	21

Valet i Sverige hösten 2022 kommer att bli ett vägval mellan ett liberalt alternativ i mitten för samarbete och ansvarstagande, och att ge ytterkantspolitik präglad av misstro, skuldbeläggning och likriktning ett avgörande framtid. Det gäller även i Umeå.

Vi går till val på våra liberala värderingar och för en politik som gör skillnad i vardagen.

Det är en politik som:

- Ger småföretagen ökade möjligheter att skapa nya jobb
- Skapar möjligheter för hela landet att växa
- Driver på för att Sverige går före i klimatarbetet
- Ger kvinnor och män lika möjligheter till utveckling
- Fokuserar på god och tillgänglig välfärd i hela landet, med valfrihet och kvalitet
- Säkerställer trygghet med såväl fler poliser som förebyggande insatser
- Utvecklar en skola där varje elev får förutsättningar att lyckas
- Slår vakt om rättsstat, mediefrihet och allas lika värde

En röst på Centerpartiet är en röst på en grön, liberal politik för att bryta den splittring och polarisering som riskerar att förlama Sveriges politiska handlingskraft. Det är en röst för mod och nytänkande för att hitta politiska lösningar som för Sverige framåt.

Du som röstar har möjlighet att bidra till ett Sverige som styrs handlingskraftigt och ansvarsfullt, tryggt förankrat i den politiska mitten.

1. VÅR POLITISKA VÄRDEGRUND

Centerpartiet vill ge kraft åt varje människa. Grunden i vår politik är alla människors frihet och lika värde. Vi tror på människors förmåga att bestämma över sina liv och skapa sin egen framtid. Det är så vi tillsammans får hela Umeå att växa.

Vi vill skapa en grön och trygg vardag för alla. Vi förenas av våra jordnära liberala värderingar, och vår tro på företagsamhet och decentralisering. Vi vet att nytänkande och utveckling är vägen mot en hållbar framtid.

Centerpartiet är en självständig grön, social och liberal politisk kraft i mitten av svensk politik. En kraft som vägleds av obändig tro på att vi kan skapa en ljusare framtid. Vi är förvissade om att även när det ser mörkt ut kan vi gemensamt staka ut en hoppfull väg framåt.

Vi är ett liberalt feministiskt parti där jämställdhet är grundläggande. Det handlar om alla människors kamp för friheten att få vara de vi är. Kön, etnicitet, sexuell läggning, ålder eller social bakgrund ska inte få begränsa våra val och möjligheter.

Ett av de viktigaste politiska målen för Centerpartiet är att ge människor stora möjligheter att styra över sina egna liv. Alla människor, oavsett bakgrund, ska ges möjlighet att uppnå sina drömmar. Var man är född, sin bakgrund, familj, om man växt upp i ett välmående samhälle eller i ett utanförskapsområde ska inte vara ett hinder. Politiken ska ge förutsättningar till människor att utifrån egen drivkraft och egna beslut kunna leva det liv som man önskar.

Vi vet också att stor frihet och många möjligheter för människor är bra för hela samhället. Att ge enskilda individer större frihet bygger inte på en naiv tro på att människor är fritt svävande partiklar som klarar sig utan varandra. Vi lever i ett komplext samhälle där mycket av det vi gör är tätt sammanflätat med andra människors handlingar, övergripande lagar, normer och regler, insatser från företag, myndigheter och organisationer och teknik vi gemensamt använder. Men det finns stora möjligheter att öka människors egna spelrum inom ramen för det gemensamma.

2. VÅR VISION FÖR UMEÅ

Umeå är på många sätt en fantastisk kommun med enorma möjligheter. Det finns också väldigt mycket som går bra i Umeå. Samtidigt ser vi att det inte är hela kommunen och alla invånare som får ta del av framgångarna. Kommunen har ett ansträngt ekonomiskt läge, befolkningstillväxten innebär behov av investeringar därför är det viktigt att noga hushålla med kommande investeringar.

Umeå behöver ett ledarskap som skapar en demokratisk välmående kommun där utvecklingen sker i hela kommunen och inte bara i delar av centralorten. Vi tror att Umeå behöver ett ledarskap som lyssnar till människor och som bejakar människors skaparkraft. Vi behöver även ett ledarskap som ser de skillnader som finns i olika stads- och kommundelar, och som ger alla en chans att bidra efter bästa förmåga.

På ett antal områden behövs förnyelse och förändringar för att öka friheten:

Det handlar om mer rättvisa förutsättningar – att säkerställa service, bostäder, infrastruktur och trygghet har en grundläggande nivå oavsett var du bor eller vad du har för bakgrund. För att uppnå rättvisa behöver vi också arbeta med attityder och beteenden när det gäller hur människor bemöts. Det är viktigt inte minst för att öka jämställdheten och ge kvinnor och män likvärdiga möjligheter inom arbetsmarknad och andra samhällsområden.

Det gäller att värna valfriheten av tjänster som du använder och utveckla system för valfrihet. Under de senaste decennierna har Sverige gått från centralstyrda offentliga monopol till omfattande frihet inom sjukvård, omsorg och utbildning, en trend vi ser även i Umeå. Framväxten av fristående vård- och omsorgsföretag, förskolor och skolor har skapat fler alternativ och visar på nya lösningar för utveckling. Ännu mer behöver göras för att öka öppenhet och transparens, säkerställa att kvaliteten utvecklas hos privata såväl som offentliga utförare, och att förutsättningarna är likvärdiga mellan olika aktörer. Oavsett var man bor, vad man väljer och om man kan välja ska man ha tillgång till bra skola, vård och omsorg.

Samhället är så mycket större än det offentliga. Människan utgör samhällets minsta byggsten. Kommunen får inte agera aktivistiskt. Det offentliga ska lyfta och hjälpa människor – enskilt och tillsammans – att nå sina drömmar. Vi behöver ge civilsamhället goda möjligheter att utvecklas, stödja föreningslivets organisationer. Ett fritt och levande kulturliv är en av de viktigaste delarna av ett gott och livskraftigt samhälle.

Att ytterligare höja kommunalskatten för att finansiera underskott och verksamheter är inte önskvärt. Skatten är redan idag hög, samtidigt som den offentliga servicen inte alltid är så hög som medborgarna bör kunna förvänta sig. Det är viktigt att ha med sig att mer resurser generellt inte per definition innebär högre kvalitet. Det finns stor

effektiviseringspotential, och i många fall kan verksamheter förbättras utan att mer resurser skjuts till. Men effektiviseringar ska inte ske genom att tvinga sönderstressad personal att jobba snabbare – utan genom bättre ledarskap, ökad digitalisering och ett större fokus på kärnuppgifterna.

Centerpartiet i Umeå:

- Vill verka för rättvisa förutsättningar gällande valfrihet av tjänster.
- Anser att kommunalskatten i Umeå bör ligga på samma nivå som jämförbara svenska kommuner.
- Tycker att det är viktigt att noga överväga vilka investeringar som är nödvändiga. Skola och äldreomsorg ska prioriteras i kommande budgetar för Umeåbornas bästa.
- Vill att effektiviseringar av kommunal verksamhet ska ske genom ett större fokus på kärnuppgifterna.
- Vill att Umeå kommun aktivt ska jobba för ett coachande ledarskap inom kommunens ansvarsområden för att bli en mer attraktiv och flexibel arbetsgivare.

3. OMSORG OCH UTBILDNING

En god vård och omsorg och ett tryggt socialt skyddsnät är helt fundamentala delar i vårt välfärdssamhälle. Den pandemi vi har fått kämpa med under de senaste åren sätter strålkastarljuset på vilken central roll som sjukvård och äldreomsorg har. Det gäller omistliga insatser som gjorts och görs av vårdpersonalen, men också på brister och tillkortakommanden inom delar av äldreomsorgen. En god vård ska ges överallt där det bedrivs hälso- och sjukvårdsverksamhet, även i hemmet och inom äldreomsorgen. Vård måste utgå ifrån patientens individuella behov, oavsett ålder eller livssituation.

Vi behöver rusta alla barn och ungdomar för kommande livsval genom en ännu bättre utbildning, med fokus på kunskap och källkritik, utveckling, likvärdighet och trygghet. Alla skolor i Umeå ska vara bra skolor. Segregation och omotiverade skillnader i skolresultat behöver åtgärdas och lärarnas roll och ledarskapet i skolan stärkas. Det ska vara möjligt att behålla och utveckla små skolor runt om i hela kommunen. Även folkbildningen genom studieförbund och folkhögskolor är en viktig del av det svenska utbildningssystemet. För att ge människor kraft, öka jämställdheten och bygga ett ekonomiskt starkare samhälle är det grundläggande att vi har en likvärdig och jämställd utbildning över alla åldrar.

En jämställd skola är ett viktigt mål. Där flickor i lika hög utsträckning som pojkar är trygga och inte trakasseras sexuellt, där pojkar i lika hög utsträckning som flickor uppnår gymnasiebehörighet och fullföljer sin gymnasieutbildning. En sådan skola kan främja psykisk hälsa, trygghet och förebygga psykosociala problem och öppna dörren till arbetsmarknaden. Det är också av största vikt att skolan främjar det verkligt fria

yrkesvalet, där barn och unga inte begränsas av traditionella könsnormer.

Psykisk ohälsa bland barn och unga är ett växande problem. Tidig upptäckt av barn och ungdomar som är i behov av stöd är en förutsättning för att kunna förebygga psykisk ohälsa och ett framtida utanförskap. Den psykiska hälsan är på många sätt intimt kopplad till skolan, och elevhälsan behöver uppvärderas och byggas ut. Digitala verktyg ska kunna användas på bredare front för att nå ut till elever inom ramen för elevhälsan.

Social rättvisa är centralt för ett samhälle med stark gemenskap där alla behövs. En hög kvalitet inom LSS är viktigt för att uppfylla rättigheterna för personer med funktionsnedsättning, men också för jämställdheten. Rätten till en personlig assistent för att kvinnor och män med funktionsnedsättning kan leva fullvärdiga liv. Assistansen innebär också en avlastning för de anhöriga som får en möjlighet att arbeta heltid. Vi jobbar för att de kvinnodominerade samhällsbärande sektorerna ska värderas högre.

Centerpartiet i Umeå:

- Vill verka för en god vård och omsorg som utgår från individens behov och stärker individens valfrihet.
- Anser att rörelse och fysisk aktivitet måste främjas i skolan, barnomsorgen och äldreomsorgen.
- Kräver vaccinationsbevis för Covid19 från personal som jobbar nära våra äldsta och svagaste.
- Verkar för att kommunen arbetar med förebyggande insatser för att minska risken att barn hamnar i psykisk ohälsa och säkerställer att skolan arbetar preventivt mot detta.
- Vill att trygghet, studiero och stressreducering är i fokus vid all nybyggnation och renovering av skolor.
- Vill verka för bättre samordning mellan skola och socialtjänst samt BUP, inklusive erbjuda samordningshjälp för föräldrar.
- Verkar för att det finns "en grön tråd" för stöd och hjälp till barn och unga genom hela utbildningen, från förskolan genom grundskolan och gymnasiet.
- Vill att Umeå kommun tillhandahåller samlad information till föräldrar om rättigheter och möjligheter för barn i behov av särskilt stöd.
- Verkar för att föräldrar till barn med NPF ska ha större inflytande över sitt barns skolmöjligheter.
- Ska verka för att det ska finnas tillgång till NPF-säkrade skolmiljöer, exempelvis lokaler.
- Tycker att Umeå kommun ska vara en kommun där barnkonventionen, i praktiken, genomsyrar alla verksamheter.

3.1 GRUNDSKOLAN

Grundskolan ska vara en plats där elever och pedagoger känner trygghet och lugn. Allt det som görs i skolan är grunden för ett demokratiskt samhälle, därför måste elevinflytande vara ett inslag i lärandet.

En stor grund läggs redan i förskolan. Det är där vi som samhälle gemensamt bygger de trygga individer som förbereds inför resten av livet. Därför är det också viktigt med resurser för att i tid upptäcka de barn som är i behov av extra hjälp. Ska Umeå fortsatt vara en attraktiv kommun att flytta till är tillgången till förskoleplatser viktig. Det innebär också att platserna måste byggas ut i snabbare takt där efterfrågan finns, inte minst ute i byarna dit vi ser att nya familjer flyttar till och bildas.

Barnen måste kunna lita på att det finns vuxna som ser dem. Att utöka förskoleverksamheten får inte ske på bekostnad av kvalitet. En av utmaningarna för att säkra den pedagogiska verksamheten är barngruppernas storlek och bristen på utbildad personal.

För att stärka skolornas kvalitet och öka den individuella friheten ska ett obligatoriskt skolval införas. Kommunen ska tillhandahålla tydlig och tillgänglig information om hur skolvalet går till, vad det innebär och aktivt erbjuda rådgivning till de familjer som önskar. För att förenkla valet ska det göras gemensamt för alla skolor i kommunen, av en samlad funktion, likt den till gymnasievalet. I systemet ska relevant information om respektive skola och deras kvalitet finnas. För att underlätta verksamhetsplaneringen ska varje huvudman ha likvärdig tillgång till information om de elever som har sökt deras skola. På samma sätt ska relevant information från skolvalssystemet vara tillgänglig för alla huvudmän och skolor.

Centerpartiet i Umeå:

- Vill genomföra kommunfullmäktiges beslut om 15 barn per barngrupp.
- Vill bevara och utveckla landsbygdsskolorna.
- Ska verka för en utbyggd förskola där även dagbarnvårdare har en naturlig plats.
- Ser vikten av att skoleleverna har en trygg och säker väg till och från skolan.
- Vill att kommunen reviderar reglerna för skolskjuts utifrån barnens bästa och utökas till att även gälla mellan fritids och hemmet.
- Vill att alla elever ska ha möjlighet att välja närmaste skola, även om skolan ligger längre ut från centralorten.
- Vill att kommunen är ledande i den digitala pedagogiska utvecklingen.

3.2 GYMNASIESKOLAN OCH VUXENUTBILDNINGEN

Det ska vara lättare att byta spår under sitt arbetsliv.

Mot bakgrund av den senaste tidens samhälleliga och ekonomiska utveckling byter människor oftare karriär. Individer har till och med flera olika karriärvägar och de förväntas engagera sig i livslångt lärande. Pågående omvandlingar av arbetsmarknaden har till exempel ökat kraven på nya former av kompetens. Människor kommer att ha fler yrken under sina arbetsliv. Karriärbyte kräver ofta omskolning eller träning för att få mer kunskap, för att utveckla nya färdigheter eller för att möta kraven i nya befattningar. Utbildning och individers anställningsbarhet har kommit i fokus och kompetensutveckling och lärande är numera ofta relaterade till livslång karriärutveckling.

I Umeå och kringliggande kommuner finns stort behov av arbetskraft i många branscher, samtidigt som klassrummen på yrkesprogrammen alltför ofta står halvtomma. Centerpartiet anser att yrkesprogrammen ska vara av hög kvalitet och utformas tillsammans med företagen i regionen. Kopplingen mellan studier och arbetsmarknaden måste bli bättre, oavsett om eleverna läser ett teoretiskt eller praktiskt program.

Det finns ett växande behov av mer flexibel tillgång till utbildning och det ska vara lätt att byta karriär även senare i livet. Vuxenutbildning tar en viktig del i detta. Centerpartiet vill ha en vuxenutbildning som gör det lätt för människor att läsa in behörighet till yrkeshögskola och högskola. Det ska även vara lättare att komplettera sina studier eller satsa på yrkesinriktade utbildningar senare i yrkeslivet. Det behövs fler olika yrkesutbildningar. Yrkesvux är viktigt för arbetslivets kompetensförsörjning. Vi tycker därför det är viktigt med fler platser på yrkesvux så att fler kan studera där och att individer själv ska få välja utbildningsutförare på samma sätt som i grund- och gymnasieskolan.

Likaså ska det finnas en god tillgång till högre utbildning av hög kvalitet. Det ökar människors möjligheter till jobb och trygghet, samtidigt som det gynnar näringslivet och välfärden. Utbildning ska leda till jobb. För att fler ska hitta ett jobb måste högskoleutbildningarnas konkurrenskraft stärkas och utbildningarna bli mer relevanta för arbetsmarknaden. Det är möjligt genom mer samverkan mellan universitet, arbetsmarknaden och samhället. Centerpartiet vill att kommunen, näringslivet och övriga aktörer i det omgivande samhället ska öka sitt samarbete med högskolor och universitet i Umeåregionen.

Många gånger är utbildning i vuxen ålder förenat med pusslet att få familjelivet att hänga ihop. Umeå som utbildningsstad, med kommunal vuxenutbildning, folkhögskolor och två universitet måste underlätta för personer i den högre utbildningen att kunna kombinera studier med familjeliv.

De som inte kan svenska ska få språkinsatser från dag ett. Kommunen ska säkra att utbildningen i svenska för invandrare (SFI) är effektiv och håller en hög kvalitet. En flexibel och arbetsmarknadsanknuten SFI-undervisning är av stor betydelse för möjligheten att få arbete. Klasserna bör delas in efter kunskap och studievana. Undervisningen ska vara flexibel med möjlighet att också välja distans- eller deltidskurser. Det är också viktigt att SFI-undervisningen är inriktad mot den svenska arbetsmarknaden, gärna med inslag av praktik. Utförare av SFI bör få en prestationsersättning utifrån hur deltagarnas språkfärdigheter utvecklas.

Kvinnor avbryter sin SFI-utbildning i betydligt högre grad än män i samband med att de föder barn. Vi vill därför att det ska vara möjligt att på deltid kombinera svenskundervisningen med föräldraledighet.

Centerpartiet i Umeå:

- Verkar för att gymnasieskolans program är av hög kvalitet och utformas tillsammans med näringslivet och omgivande samhället.
- Vill att gymnasiala yrkesutbildningar dimensioneras i samklang med arbetsmarknadens behov.
- Tycker att elever i kommunens skolor ska uppmuntras till entreprenörskap.
- Tycker att kommunen har en skyldighet att bereda plats för gymnasiepraktikanter inom kommunens egen verksamhet.
- Vill se att språkundervisningen sker även ute på arbetsplatserna, till exempel att man lär sig yrket och svenska språket i kombination YH och SFI
- Vill att kommunen aktivt verkar för kvinnors och mäns lika möjligheter att ta sig in på arbetsmarknaden, oavsett bakgrund.
- Ser vikten av att arbetssökande ska kunna avidentifieras i anställningsprocessens inledningsskede.

3.3 ÄLDREOMSORGEN

Alla ska känna sig trygga när de blir äldre i Umeå. En god samhällsplanering underlättar ett aktivt liv både fysiskt och mentalt, vilket är viktiga faktorer för en frisk befolkning långt upp i åldrarna.

Variation och mångfald av bostäder och arkitektur medför en långsiktig hållbar livsmiljö och en god ekonomi för samhället. Bostäder för äldre bör lokaliseras i närheten av service och allmänna kommunikationer. Centrala lägen, oavsett om det är inne i staden eller i omlandet, kan öka friheten och bidra till ett rikt liv med närhet till inköp, kultur och kollektivtrafik.

Boende i vård- och omsorgsboende måste ges möjlighet till variation och berikande utevistelse. Uteplatser som delas med andra verksamheter eller boende i andra typer av bostäder berikar både individens liv och samhället.

Civilsamhället har en stor betydelse för en fungerande äldreomsorg. Ska frivilligarbetet fungera i det större sammanhanget så är Frivilligcentralen som samordnare en viktig aktör. Frivilligcentralen får idag stöd från kommunen på olika sätt, en fortsatt nära samverkan mellan civilsamhälle och kommunen är helt nödvändig av många skäl.

Den ofrivilliga ensamheten ökar i samhället, inte minst bland äldre och till följd av den pandemi vi levt med de senaste åren. Det får oönskade hälsokonsekvenser. De äldres problem med ensamhet måste uppmärksammas i vårdkontakter. Hemtjänsten måste också få ett större ansvar för de som bor i olika boenden, vilket kräver såväl utbildning som bättre kontinuitet. Att möta samma personal ökar möjligheten att följa de äldres hälsostatus.

Centerpartiet i Umeå:

- Vill att äldre som är i stort behov av, och vill, bo på ett äldreboende ska kunna påverka sin situation och ha möjlighet till att flytta till ett sådant.
- Vill att det ska vara möjligt att få äldreomsorg utan biståndsbedömning, vilket innebär att äldre över en viss ålder inte behöver ansöka om exempelvis hemtjänst utan automatiskt får rätt till ett antal timmars hjälp.
- Vill att kommunen säkerställer att geriatrisk kompetens och läkare ska finnas inom äldreomsorgen.
- Arbetar för att antalet som vårdar våra äldre ska öka. Det behövs fler utbildade sjuksköterskor och undersköterskor som tar hand om våra äldre. Våra äldre ska ha bättre tillgång till sjukvård och läkare.
- Vill att det hälsofrämjande, rehabiliterande och förebyggande arbetet för äldre stärks, till exempel genom att mötesplatserna utvecklas med fler möjligheter till förebyggande träning för äldre.
- Ser vikten av att den boendes levnadshistoria efterfrågas och används i vården.
- Vill att trygghetsboenden och särskilda boenden har aktiviteter anpassade på individnivå.
- Vill verka för bra miljö kring måltider.
- Vill att äldre och deras närstående får mer makt över vården och omsorgen, däribland att kunna planera sin vård och påverka sitt äldreboende eller sin hemtjänst.
- Ska verka för att bostäder för äldre lokaliseras i närheten av service och allmänna kommunikationsmedel.
- Vill att trygghetsboenden och servicehus byggs även utanför de fyra större tätorterna.
- Vill att det ska finnas tillgång till snabbt och fritt bredband samt IT-coachning på samtliga äldreboenden.
- Vill att det administrativa arbetet ska förenklas och bli ett stöd för företaget eller verksamheten, inte en belastning.
- Vill att det maximalt är tio medarbetare per hemtjänsttagare för att de äldre inte ständigt ska behöva möta nya människor.
- Vill uppmuntra att fler privata senior- och trygghetsboenden byggs i kommunen.

3.4 OMSORG OCH TRYGGHET

Vår utgångspunkt är att alla ska ha möjlighet att bestämma över sitt eget liv genom egna och fria val. Som kommunmedborgare i Umeå ska du kunna skapa din egen framtid och alla som vill ska kunna bidra till samhället utifrån sin egen förmåga. Samtidigt behövs ett skyddsnet som fångar upp och ger stöd åt de personer som, tillfälligt eller permanent, inte klarar sig själva. De som drabbats av sjukdom, funktionsnedsättning eller arbetslöshet ska garanteras en ekonomisk grundtrygghet och stöd att ställa om och komma tillbaka. Ingen ska behöva fastna i utanförskap.

Det är viktigt att det stödet är anpassat efter just den enskildes förutsättningar. Ett eget boende kan vara första steget mot att få rätsida på livet för någon som mår dåligt. För någon annan kan ett delat boende ge välbehövlig gemenskap som bryter ensamheten. Stödinsatser ska alltid följas upp och utvärderas.

Vi vill att Umeå blir en barn- och ungdomsvänligare kommun. Kommunen måste utforma en övergripande policy för hur barnkonventionen förverkligas i praktiken och arbetet måste årligen följas upp.

Vid alla beslut som rör barn ska deras rättigheter och perspektiv beaktas och vara vägledande. Vi vill att kommunen i ett tidigt skede ger stöd till hela familjens nätverk så att onödiga omplaceringar undviks. Om en omplacering ändå måste göras vill vi att kommunen har en god beredskap för att möta barns behov av fosterhem eller alternativa omhändertaganden av hög kvalitet. Vi kräver en skärpt tillsyn samt noggrann och kontinuerlig uppföljning så att barnens rätt säkerställs vid alla placeringar.

Alla människor kan någon gång i livet bli beroende av stöd från samhället och därför behöver det finnas ett fungerande skyddsnet och att stödet ges så tidigt som möjligt. Därför behöver vi öka resurserna till skola och socialtjänst för att säkerställa att det sätts in tidiga förebyggande insatser för barn och ungdomar samt ett föräldrastöd till familjer med barn med hög skolfrånvaro. Vi vill också se ett fungerande stöd till barn och vuxna som utsatts för våld av närstående samt ett ökat samarbete mellan förskola, skola & socialtjänst.

I Umeå bor människor med rötter i jordens samtliga världsdelar och religioner. Att människor korsar gränser för att söka nya och bättre möjligheter är naturligt och berikar samhället. Sverige och Umeå står inför demografiska utmaningar. Invandringen ger bättre förutsättningar för en utvecklad välfärd också i framtiden. Det är dock viktigt att de nyanlända snabbt kommer i arbete. Eget arbete är fundamentalt för såväl friheten som tryggheten för den enskilde. Varje individ som arbetar bidrar till det gemensamma. Idag tar det alltför lång tid för många att bli självförsörjande. Därför måste kommunen stötta genom att ta fram en individuell etableringsplan för alla nyanlända.

Ingen, absolut ingen, ska behöva vara rädd för någon man är eller har varit tillsammans med. Men våld i nära relationer är ett akut, brett samhällsproblem och mäns våld mot kvinnor är en av våra största jämställdhetsfrågor. Det är oacceptabelt att många kvinnor inte kan känna sig trygga i sina egna hem.

Många som befinner sig i skadliga relationer hör av sig till tjej- och kvinnojouren. Man ska aldrig känna att man inte får den hjälp man behöver för att lämna en våldsam relation och därför vill vi öka satsningarna på tjej- och kvinnojouren för att säkerställa en långsiktig och stabil verksamhet.

Det är ofta extremt jobbigt och påfrestande att anmäla våld i nära relation. För vissa kan det vara direkt livsfarligt. Vi vill att drabbade ska få brottsofferstöd inom ett dygn från polisanmälan och att Polisens brottsoffersektion ska ta över delar av socialtjänstens ansvar under den mest akuta perioden. Alla som bestämmer sig för att polisanmäla ska kunna känna sig trygga i att få det stöd och det skydd de behöver.

Centerpartiet har en vision om ett grönt och växande Umeå där både människor och företag når framgång och alla invånare ges förutsättningar till ett gott liv. En förutsättning för att visionen ska bli verklighet är att människor känner sig trygga. Vi i Centerpartiet hyser stor tilltro till det civila samhället. Nattvandrare, kyrkor, ideella föreningar och enskilda individer gör många och goda insatser för att öka tryggheten. Vi vill uppmuntra och stödja dem. Tryggheten är allas vårt gemensamma ansvar.

I en växande stad skapas social trygghet genom ett fungerande skyddsnät, ett välmående föreningsliv och ett mångfacetterat kulturliv.

Centerpartiet i Umeå:

- Vill att befintliga mötesplatser, familjecentraler och fritidsgårdar utvecklas och bevaras.
- Vill, tillsammans med kommun och näringsliv, verka för att nyanlända snabbt kommer i arbete.
- Vill stärka stödet till människor som riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck genom att utbilda pedagoger och chefer inom området.
- Vill att alla som arbetar med barn och unga ska ha kompetens kring psykisk ohälsa.
- Vill att människor med funktionsvariationer ges ökade möjligheter att bestämma över sitt stöd och sin service.
- Vill stärka stödet till familjer som lever med till exempel funktionsvariationer, psykisk ohälsa, beroendeproblematik eller andra typer av utsatthet.
- Ser vikten av att barn och unga med NPF ges möjlighet att delta vid läger och dylikt med anpassat (kommunalt) stöd utifrån behov.
- Vill att alla människor med nedsatt arbetsförmåga ges förutsättningar till ett bra liv genom tillgång till individanpassade bostäder, service och meningsfull sysselsättning om det inte går att ordna på den reguljära arbetsmarknaden.

- Vill öka stödet till civilsamhällets aktörer som arbetar med social verksamhet för äldre och motverka ensamhet.
- Vill öka det kommunala stödet till Volontärbyrån.
- Vill stärka stödet till personer som vårdar anhöriga.

4. CIVILSAMHÄLLET OCH SAMHÄLLSBYGGANDET

Ska tilliten mellan människor och till samhället stärkas behövs reformer som leder till mer jämlika villkor. Viktiga förutsättningar är tillgång till bostäder, bättre vägar, gång- och cykelbanor, bredband och tillgång till vård, omsorg och utbildning och service runt om i kommunen. Närvaro av det offentliga i alla delar av Umeå är centralt för service, jobb, företagande och utveckling.

Samhällen och ekonomier mår bäst om de är jämställda och får influenser utifrån, eftersom det är när människor och kulturer möts som innovation och dynamik uppstår. Det är därför en självklarhet för oss som att grunda vår politik på öppenhet och nyfikenhet gentemot omvärlden.

Stad och land är helt beroende av varandra. Hållbara innovativa städer som Umeå lockar talanger och företagsetableringar och är avgörande för hela landets tillväxt och internationell konkurrenskraft. I staden finns också möjligheter att leva ett gott liv, med storstadens puls med kultur och nöjesliv och samtidigt närhet till parker och grönområden. I staden finns också lokalsamhället i den lokala stadsdelen eller kvarteret. Det är viktigt att komma till rätta med bostads- och kompetensbrist. Viktiga förutsättningar för att kraften i det gröna, växande Umeå ska gro och skapa möjligheter för fler är att frigöra den kraft som finns i civilsamhället, näringslivet och kultursektorn och värna öppenheten inför omvärlden.

En stor utmaning är att minska människors otrygghet. Vi behöver öka tryggheten såväl på landsbygden som i staden, stärka rättsapparaten och ge polisen bättre möjligheter att bekämpa brott. Att människor känner trygghet och tillit till varandra är grunden för att skapa ett gott samhälle. Vi behöver stå emot rädsla och uppgivenhet även när det gäller otryggheten. En ny väg framåt handlar i hög grad om att hålla samman Sverige och Umeå.

Det är driftiga småföretagare som skapar många av de nya jobben. Forskare, entreprenörer och uppfinnare som gör att vi får fram nya innovativa lösningar för hälsa, miljö, vardagsliv och arbetsliv. Föräldrar, föreningsledare, lärare, förskolepersonal, kuratorer och fältassistenter som tillsammans med många andra ger barn och ungdomar möjlighet till en trygg och bra uppväxt.

Kommunen och det ideella samhället måste hjälpas åt. En viktig hörnsten i det

fungerande samhällsbyggandet är allt det arbete som föreningar gör. För att de ska kunna fortsätta sitt engagemang måste kommunen stötta genom att bland annat erbjuda ändamålsenliga lokaler runt om i kommunen, men även stöd och andra verktyg för att skapa en inkluderande verksamhet.

Centerpartiet i Umeå:

- Vill att den lokala livsmedelsproduktionen och -förädlingen ökar
- Vill att skolor och annan kommunal verksamhet upphandlar närodlat mat.
- Vill att villkoren för turism på landsbygden förbättras.
- Vill verka för välutbyggda cykelstråk i hela kommunen.
- Vill ha en större satsning på busstrafik och ökad framkomlighet.

4.1 TILLVÄXT OCH FÖRTÄTNING

Planeringsfilosofin i Umeå kommun är tudelad. Den nuvarande majoritetens syn på staden präglas av tillväxt och förnyelse, medan synen på landsbygden och omlandet till stor del präglas av bevarande och stillastående. Denna tudelning är tydlig bland annat i kommunens övergripande planering, detta vill vi ändra på. Vi står bakom kommunens tillväxtambitioner, men menar att samma syn på tillväxt och förnyelse ska gälla i hela kommunen, såväl i staden som i övriga tätorter och på landsbygden. Så skapas ett hållbart och mindre sårbart samhälle som samtidigt ger medborgarna ökade möjligheter att välja livsmiljö och livsstil.

Planeringen av staden präglas idag av förtätning, och den så kallade femkilometersstaden hamnar ofta i fokus i kommunens planering. Vi vill ha en stadsplanering som värdesätter utveckling även i de yttre stadsdelarna som gränsar till landsbygden. I gränslandet mellan stad och land är utrymmet för utveckling och nya lösningar kanske som allra störst. Samtidigt måste den kommunala planeringen utgå från människors behov och önskemål, och inte ensidigt styras av gårdagens svar på dagens och framtidens utmaningar.

En tät bebyggelse är ofta både utrymmes- och energieffektiv, genom förtätning och att bygga på höjden kan värdefulla naturmiljöer i stadsnära läge bevaras. Men en tätare stad ställer större krav på kvalitet i de gröna ytorna, därför är det av stor vikt att de gröna ytorna planeras och tas med i ett tidigt skede av planprocessen.

Som en konsekvens av tillväxten och förtätningen kommer luft med dålig kvalitet ofta som ett brev på posten. Vi ser det runt om i världen och vi ser det på hemmaplan i Umeå. Därför är det viktigt att arbetet fortsätter mot minskade utsläpp och smarta lösningar som gör det attraktivt att välja hållbara alternativ.

Centerpartiet i Umeå:

- Ska verka för ett hållbart och mindre sårbart samhälle som ger medborgarna ökade möjligheter att välja livsmiljö och livsstil.
- Ser att en tät och varierad bebyggelse kan bidra till att transportbehovet minskar. Med blandade funktioner i staden eller byn, blir det nära till allt och behovet av bilen minskar. Möjligheter till kollektivtrafik och bilpooler ökar.
- Vill att parker och mindre skogsområden bevaras nära bostadsområden, och att träd planteras i stadsmiljön för bättre miljö och goda rekreationsmöjligheter. I en växande stad är grönområden viktiga.
- Vill att kommunen planerar för en växande landsbygd genom satsningar på samhällsservice som tex förskolor och skolor.
- Ska verka för pendlarparkeringar på lämpliga platser.
- Vill ha väderskyddade cykelparkeringar vid busshållplatser, särskilt i områden där många har långt till busshållplatsen.

4.2 DEN GRÖNA OMSTÄLLNINGEN

Umeå har påbörjat resan att skapa ett koldioxidneutralt samhälle. Men vi har stora utmaningar kvar, inte minst när det handlar om att sänka utsläppen från transportsektorn. De som hävdar att det inte spelar någon roll vad vi gör i klimatfrågor eftersom vi i det stora hela är en liten kommun i norra Sverige har en passiv och defensiv syn på den roll Umeå och Umeåborna kan spela.

Umeå och Västerbotten har möjligheter att vara både ledare och vinnare i den globala omställningen. Med naturresurser som skog och åkermark kan en ekonomi med bas i det förnybara ge fortsatt tillväxt och utveckling. Tillsammans med innovativa företag som utvecklar produkter och tjänster i framkant har Umeå stora möjligheter att vara en föregångskommun.

Klimatkrisen är en enorm politisk utmaning, det är en fråga som världen måste hantera och möta tillsammans. Utsläpp av växthusgaser känner inga gränser. Centerpartiet kan inte styra vad andra länder väljer att göra, men vi kan via EU se till att våra gemensamma regelverk är så ambitiösa och bra som möjligt för att vi ska klara av Parisavtalet. För att vi ska bli klimatneutrala finns det inget viktigare än att de fossila utsläppen minskar kraftigt. Vi kommer därför fortsätta att ständigt arbeta för höjda mål när det kommer till utfasningen av fossil energi och fossila råvaror, och samtidigt arbeta för att höja målen när det kommer till förnybar energi och förnybara råvaror.

Även andra miljöhot, som farliga kemikalier, hormonstörande ämnen och nedskräpning av plaster i vår vardag är allvarliga miljöfrågor. Det finns ett ökande engagemang i frågor som rör det egna välbefinnandet, sund och säker mat samt sambandet mellan hälsa och miljö. Trots detta har miljön haft svårt att få sin rättmätiga plats i

den politiska debatten. Det finns risk för att klimat- och miljöfrågorna är så svåra att debatten fokuserar på andra frågor som känns lättare att hantera.

Det är viktigt att ta tillvara människors engagemang för bättre klimat och miljö, och stimulera och underlätta för att göra klimatsmarta val. Det gäller allt från att resa miljövänligt med kollektivtrafik, cyklar och miljöbilar till att välja energi och livsmedel som produceras hållbart och miljövänligt.

Att satsa på de hållbara färdssätten är samhällsekonomiskt lönsamt.

Vi vill att kommunen ska möta framtidens mobilitetslösningar med framtidstro. Den tekniska utvecklingen går snabbt på transportområdet och kommer att påverka Umeås lösningar under de kommande åren. Vi ser redan en ökad hastighet av elektrifiering av fordon, och det är bara en tidsfråga innan uppkopplade automatiserade fordon blir en del av vardagslivet. Omställning av fordonsflottan och nya initiativ för kommunmedborgarnas mobilitet måste få plats i Umeå.

Självkörande elbilar och större nyttjande av anropsstyrd kollektivtrafik skapar en större flexibilitet. Efter coronakrisen lär våra resmönster förändras, i samband med att fler väljer, och kommer kunna, att jobba hemifrån några dagar i veckan.

Moderna cykelstråk och en väl utbyggd kollektivtrafik är effektiva verktyg för att minska bullret och trängseln eftersom det kan få fler människor att välja andra transportsätt framför bilen, vilket är nödvändigt för att minska växthusgasutsläppen. Fler nya cykelleder inom och mellan våra lokalsamhällen måste därför rustas upp och anläggas de närmaste åren.

Nya och nygamla affärsmodeller för persontransporter skapas när vi ser att delningsekonomin slår igenom. Det kräver en god planering och samordning för att kunna möta olika behov.

Centerpartiet i Umeå:

- Vill kontinuerligt följa upp siffrorna för koldioxidekvivalenter för att säkerställa att kommunen når målet om att ha ett utsläpp på max 30 000 ton per år 2025.
- Vill att fler vindkraftsparker planeras, både på land och till havs, för att öka utbudet av grön el.
- Vill att elnätsinfrastrukturen anpassas för att möta den efterfrågan på el och nätkapacitet som framtidens näringsliv och transporter ställer.
- Vill att logistikparken på Västerslätt anpassas för att kunna möta aktörernas ökande efterfrågan på fossilfria transporter med till exempel tillräcklig nätkapacitet för laddning
- Vill att kommunalt ägd produktionsskog ska brukas med ett likställt fokus på koldioxidbindning som värdetillväxt.
- Vill att Umeå kommun utbildar sina medborgare om att skogsbruk är en viktig

- pusselbit i den gröna omställningen.
- Vill att Umeå kommun i större utsträckning väljer substitutionsprodukter av träfiber framför plast, tex i inköp av arbetskläder, arbetsmateriel och liknande.
  - Arbetar för en stadsplanering som gynnar hållbara färdstätt.
  - Vill planera fler planskilda gång- och cykelvägar.
  - Vill se fler cykelvägar och annan säker infrastruktur för cyklister, i synnerhet utmed våra landsvägar.
  - Ser gärna att anropsstyrd kollektivtrafik eller annan behovsanpassad kollektivtrafik införs i större omfattning än idag.
  - Vill att smarta digitala mobilitets- och delningslösningar, som kombinerar t.ex. kollektivtrafik, hyrcykel och bilpooler ska vara en självklar del av kommunens parkeringslösningar.
  - Vill att alla kommunala parkeringsplatser utrustas med laddplatser för elbilar och att antalet successivt byggs ut.
  - Vill att alla kommunala byggnader utrustas med solpaneler där det passar.
  - Utveckla Dåva till en park för klimatinnovationer.
  - Vill underlätta stadsodling för de som bor i lägenhet genom att planera för odlingslotter.

4.3 BOSTÄDER

Alla behöver någonstans att bo, men i bostadsbristens Umeå är köerna långa. Det behöver byggas många nya bostäder, i hela kommunen. Att ha tak över huvudet ska inte hänga på om man har kontakter på rätt ställen, föräldrar som ställt en i bostadskö från tidig ålder eller ett sparande som möjliggör handpenning för att köpa.

Om Umeå ska kunna fortsätta växa är fler bostäder en viktig förutsättning för att både nya och befintliga umebor ska trivas. I en starkt växande kommun som Umeå måste det vara möjligt att välja bostad utifrån livssituation, för vi vet att behovet av boende kommer att förändras genom livet. Att välja bostad handlar inte bara om läge och storlek.

Kommunens mål om 2000 nya bostäder per år är högt ställt, men nås inte. Centerpartiet har en rad olika förslag för att underlätta en ökad takt på bostadsbyggandet, bland annat vill vi ha enklare byggregler i områden som ligger utanför detaljplanelagda områden. Det skulle öka möjligheterna att bygga nya bostäder på landsbygden. Det måste också vara möjligt att bygga i strandnära lägen utan att inskränka på allmänhetens tillgång till vattnet och naturen.

Vi ser Umeå som mer än stadskärnan. För oss är det naturligt att såväl barnfamiljer som unga vuxna och äldre ska kunna bo och leva även på Umeås landsbygd. Det kräver

en väl planerad infrastruktur i kommunen som helhet där nödvändig service finns tillgänglig inom rimliga avstånd i livets alla faser.

Våra grundläggande idéer kring humanism, eget ansvar och eget ägande ska genomsyra även det sätt på vilket människors bostäder planeras och förvaltas.

Vi vill se en större mångfald av boendeformer där hyresrätter, bostadsrätter, egnahem och äldreboenden blir bättre integrerade. Vi vill se färre stora monotona områden där bara en boendeform är etablerad. En mer blandad boendemiljö med möjligheter till eget ägande och naturnära boende motverkar segregation mellan kommunens invånare underlättar människors möten och stödjer vårt gemensamma intresse för vår närmiljö.

När vi bygger för framtiden får vi inte glömma bort historien. Umeå är Norrlands största stad och var en gång en av Nordens bäst bevarade trästäder. Det nya måste få plats tillsammans med det gamla. Stadens utveckling ska ske med respekt för hållbarhet och kultur bakåt så att dess invånare kan fortsätta känna stolthet över den. Att bygga klimatsmart genom att kombinera nya tekniker med återanvända material är vägen framåt, och måste göras enklare genom lättade byggregler.

När den egna bostaden blir för obekvämt ska varje medborgare kunna välja ett trygghetsboende eller ett seniorboende med trygghetsvärd, gemensam matsal och sociala aktiviteter utöver eventuell hemtjänst.

Oavsett större omvårdnadsbehov ska man kunna välja ett hemlikt boende som underlättar ett aktivt liv och social gemenskap. Ett exempel är biståndsbedömt trygghetsboende.

Centerpartiet i Umeå:

- Tycker att det generellt måste bli enklare och billigare att bygga i Umeå. Vissa lokala byggregler som fördyrar byggandet måste tas bort.
- Vill göra det enklare att bygga utanför detaljplanelagt område.
- Vill att Umeå kommun prioriterar träbyggnande framför betong för att minska utsläppen av växthusgaser.
- Vill tillåta trähus att vara högre än hus i betong för att jämna ut prisskillnaden mellan byggteknikerna och låta dem konkurrera på lika villkor.
- Verkar för att stadsutvecklingen ska ske med respekt för hållbarhet och kulturhistoria.
- Vill att större andel bostäder byggs i relation till kontor i centrum för en mer levande stadskärna och ökad trygghet.
- Vill vid planering av nya bostadsområden att skyddsrum tas med i planerna.
- Vill att fler studentbostäder byggs i anslutning till de två universiteterna och att hyrorna hålls på en nivå som är rimlig i förhållande till inkomst.
- Vill att fler trygghets- och seniorboenden planeras i redan befintliga

- bostadsområden så att äldre kan bo kvar i området.
- Vill att fler tomter för fristående villor planeras, både i tätorterna och på landsbygden.
  - Vill att det planeras för fler bostäder som passar den unga familjen.
  - Ska verka för fler små bostäder på landsbygd och de mindre tätorterna så att äldre kan sälja sin villa och ändå bo kvar i bygden.

4.4 KULTUR OCH FRITID

Umeå tillhör det nordliga europeiska bygget. Med bildning och fredlig samexistens har Umeå som en del av Norden utvecklat bredd, spets och djup inom kulturen. Den starka förankringen i folkbildning skapar mylla för både öppenhet och nyfikenhet.

Kulturlivets mångfald bidrar till ett öppet samhälle. Den mångkulturella kulturen är en framgångsfaktor för kommunens utveckling, något vi ser inte minst i år när Umeå firar 400 år. 2017 föreslog vi kommunfullmäktige att Umeå ska förbereda 400-årsjubileet genom att fånga hela kommunens engagemang. Vi vill ge firandet en tydlig kulturell profil.

Alla människor i vårt samhälle ska ha fri och generös tillgång till kulturarvet som finns vid museer, arkiv och bibliotek. Alla medborgare ska ha tillgång till både kulturupplevelser och möjligheter att med trygghet utveckla det egna skapandet. Umeå är också en del av Sapmi, och den samiska kulturen får inte trängas undan.

Mötesplatser i stadsdelar och ute i lokalsamhället är en förutsättning för ett starkt och brett kultur- och fritidsliv där mångfalden får ta plats. Den ideella sektorn är en viktig hörnsten i vårt gemensamma samhälle. Här knyts kontakter, här skapas minnen och här har vi som människor en plats att hitta och utveckla oss själva. Därför måste det finnas likvärdiga förutsättningar för föreningsliv i hela kommunen, oavsett vilken bakgrund deltagarna har.

Den fysiska aktiviteten är en allt viktigare resurs för hälsa och välbefinnande. Denna koppling mellan rörelse och hälsa ska tydliggöras och utvecklas såväl inom idrottsrörelsen samt mot övriga samhället. Idrotten ska också stimulera till en livsstil som främjar en god hälsa genom att ta upp frågor som handlar om bra matvanor, psykosocial hälsa, tobak, alkohol och doping.

Centerpartiet i Umeå:

- Ser vikten av att ett kultur- och fritidsperspektiv alltid finns med i stadsplaneringen för friskare kommuninvånare.
- Vill att hembygdsföreningar får aktivt stöd och att samlingsplatser på

- landsbygden bevaras och utvecklas.
- Vill se utökade öppettider på fritidsgårdarna.
  - Ska verka för likvärdiga förutsättningar för föreningsliv i hela kommunen, oavsett vilken bakgrund deltagarna har.
  - Vill att barn och ungdomar med funktionsvariation, efter egna förutsättningar, har tillgång till kultur- och idrottsutövning.
  - Vill förbättra förutsättningarna för delningsekonomi i kommunen där medborgare lånar sport- och fritidsutrustning eller verktyg mellan varandra.
  - Vill möjliggöra ett bredare deltagande i kulturaktiviteter genom att utlåningsmöjligheterna för instrument ökar.
  - Vill hitta möjlighet för att alla barn som vill kan prova att gå på kulturskola.
  - Vill att Umeå kommuns konstgräsplaner håller den status de är avsedda att ha.
  - Ska verka för att fler scener och dansgolv etableras för mindre etablerade utövare, i samverkan med föreningsliv eller mindre arrangörer.

4.5 FÖRETAGEN

Att ha ett eget jobb och försörja sig själv är så viktigt för att skapa frihet, trygghet och delaktighet. Vi vet att de allra flesta nya jobben skapas av företag, särskilt småföretagen.

Umeå har ett av landets starkaste näringsliv, med en bra blandning av branscher. Det är företag och företagande som till stor del skapar arbete och sysselsättning, och därigenom resurser för att betala vår gemensamma välfärd. Genom ett bra företagsklimat kan vi få fler nya, växande och lönsamma företag där fler jobb skapas. Tyvärr återkommer även här den tudelning vi har konstaterat på så många andra håll. Kommunledningen gör att för att hjälpa de typiskt manliga branscherna, så som anläggning, bygg och fastighet. När det kommer till de kvinnodominerade branscherna så som barn- och äldreomsorg tar det däremot stopp.

Om kommunen ska klara det växande servicebehov som följer en snabb expansion måste alla goda krafter ges likvärdiga förutsättningar och utrymme. Som centerpartister vill vi därför att slagord som "stoppa vinster i välfärden" läggs åt sidan, så att energin kan läggas på att stimulera aktörer som är beredda att investera i verksamheter som tillgodoser hela skalan av grundläggande mänskliga behov, vare sig det gäller tak över huvudet eller omsorg.

De gröna näringarna är en grundpelare i landsbygdsföretagandet och för att hela landet ska utvecklas och för vår krisberedskap. Det svenska jordbruket handlar om god omsorg om djuren, en säker och sund matproduktion, ekosystemtjänster som förnybar energi, vattenreglering, gynnande av artrikedom, bevarandet av biologisk mångfald och öppna landskap med vackra naturmiljöer.

Kvinnor och män ska ha likvärdiga möjligheter att förverkliga sina idéer och bygga en framtid som företagare. Hälften av de företagsamma inom välfärdssektorn är kvinnor. Flest finns inom sektorn för hushållsnära tjänster, RUT. Det behöver finnas goda villkor för såväl kvinnor som män att starta och driva företag inom välfärds- och tjänstesektorerna, likväl som i andra sektorer där kvinnor idag är underrepresenterade.

Företagande är ett sätt för många nyanlända att etablera sig. För att fler ska få chansen att försörja sig som företagare måste företagsklimatet förbättras. Ett enkelt och effektivt sätt att göra det mer attraktivt och tillåtande att starta upp företag i kommunen är att införa det som många gånger kallas Rättviksmodellen. Med en väg in, mindre byråkrati och enklare regler är det att slipa ner trösklarna. Det handlar bland annat om att ta bort förskottsbetalning för tillsyn, och i stället införa rådgivande samtal och faktura i efterskott. Det handlar lika mycket om politiken och de kommunala tjänstepersonernas attityder och bemötande av företagen och företagarna.

En viktig, men ibland förbisedd, aspekt på företagande är ägandet. I ägandet ligger makten – makten att vårda, förvalta och förändra företaget. Makten att besluta i de avgörande frågorna i företaget. Kanske byta inriktning på verksamheten, kanske knoppa av verksamhet eller satsa på nya kunder eller marknader. Trots att vi tagit steg i riktning mot jämställdhet inom företag med fler kvinnor och utlandsfödda på chefspositioner än förr, så räcker det inte då dessa fortfarande är underrepresenterade när det handlar om ägande och makt i näringslivet.

Det bästa politiken kan göra lokalt för att förbättra denna situation är att ständigt arbeta med att underlätta för företagande och kapitalbildning, med dessa grupper i åtanke. I synnerhet småföretagande i branscher där kvinnor och utlandsfödda har mycket erfarenhet och kompetens runt vilket de kan bygga sina företag. Det är en av flera anledningar till att Centerpartiet tycker det är viktigt att öppna upp kommunal verksamhet för konkurrens och mångfald, exempelvis genom lagen om valfrihet (LOV). Att på olika sätt gynna lokalt kapital och ägande tror vi också är en viktig del i jämställdhet för dessa grupper, samt naturligtvis en lika viktig del för att möjliggöra en levande och välmående landsbygd.

Centerpartiet i Umeå:

- Vill se likvärdiga möjligheter för både kvinnor och män att starta och driva företag.
- Vill se att tidsprocesserna kortas gällande tillstånd och tillsyn för företag.
- Vill att kommunen underlättar för mindre och lokala företag att lämna anbud genom direktupphandling med särskilda bestämmelser kring lokalanknytning.
- Vill att information går ut till lokala företag med påminnelser om aktuella upphandlingar för att underlätta för mindre företag som saknar den administration som större företag har.
- Vill att företag som väljer klimat- och miljösmarta alternativ ges förmåner, exempelvis lägre ansökningsavgifter eller hjälp med beräkningar och strategier.

- Vill öka självförsörjningsgraden på matproduktion i Sverige, i Västerbotten och i Umeå.
- Vill att den åkerareal vi har i kommunen inte skall minska då den behövs både för självförsörjningsgraden och för att klara klimatomställningen.
- Vill att Umeås kommuns verksamheter köper mer lokalproducerat, dels för att minska klimatpåverkan av långa transporter, dels för att säkerställa att vi även i framtiden har lokala producenter.
- Vill att upphandlingarna oftare delas upp volymmässigt för att göra det möjligt för mindre lokala livsmedelsproducenter att leverera mat till kommunen direkt i stället för genom grossist.
- Vill att fler företagslokaler på landsbygden utöver dem som är ämnade för lantbruksverksamhet undantas från kravet på bygglov, för att göra det enklare att öppna gårdsbutiker, starta Bed and Breakfast-verksamhet eller liknande.
- Vill arbeta för en attitydförändring och ökad kunskap och förståelse hos kontrollanter och tillståndsgivare för näringslivets aktörer och deras verksamheter.
- Vill att forskning och samarbete ytterligare stärks mellan kommunen, näringslivet och universiteten.
- Vill undersöka möjligheten till avtal med enskilda lantbrukare och trädgårdsodlare om leverans av produkter till kommunen, och samtidigt koppla detta till praktikplatser åt unga.